

kostelů pro různá místa v českých zemích. Ve všech případech šlo o projekty inovativní, poučené vývojem světové architektury, a zároveň projekty podávající svědectví o velkém Sokolově talentu. Souhrou politických okolností se architektovi nepodařilo žádný z těchto projektů uskutečnit. Pavilón pro Reinerovu fresku v Duchcově lze proto pochopit jako skryté ztělesnění Sokolových představ o podobě moderního chrámu.“

Proč je ale přesto pavilón odborníky dodnes vnímán velmi rozporuplně? Nebyla snad jeho stavba nejsledovanější, ale také nejodvážnější památkářskou akcí své doby, výjma přenesení celého kostela v Mostě? Zde je nutné zmínit dva pohledy specialistů na danou problematiku. Z jedné strany se argumentuje tím, že osazení Reinerovy fresky do betonové stavby, která nevytváří vhodné podmínky pro uchovávání starého uměleckého díla, představovalo od počátku nesprávný postup. Místo toho se mělo přikročit k tradičním materiálům a technikám, ověřeným staletími. Přední je totiž Reinerova freska a její zachování – i v nedávné době se proto dokonce uvažovalo o dalších možnostech přenesení do jiné, lépe vyhovující stavby.

Podle druhého pojetí si ale pavilón pro Reinerovu fresku zaslouhuje hájit jako výjimečný architektonický a výtvarný celek. Tento „*památník zbořeného kostela*“ se považuje za typologický unikát, který nemá v tvorbě architektury 60. a 70. let 20. století obdoby. Stavebně je proto nutné jej přizpůsobit tak, aby k přenesení na jiné místo nemusel být důvod – už proto, že opakovaný transfer by jistě zasadil Reinerově fresce další ránu. Zajištění vhodných podmínek je na základě soustavného monitoringu prostředí a následných opatření technicky řešitelné, například posílením tepelného odporu stěn v interiéru. Pokud se v rámci této stavby podaří vytvořit příznivé prostředí pro fresku, budou také nezbytné určité vizuální úpravy – tonalitou sjednotit prostor s freskou,¹⁰ zřidit treláže na popínavé rostliny v exteriéru, případně rehabilitovat původní pojetí duchovního prostoru a dále provést úpravy v okolí pavilónu, kde schody k sochám nenavazují na cestičky a kde nefunguje odtok dešťové vody. Pavilón, který je dlouhodobě více uzavřený než otevřený, by měl v budoucnu zvát k návštěvě. Kubizující zakončení střechy může v přeneseném smyslu připomínat trnovou korunu v bolestné paradii odsouzení. Ve svém důsledku je ale především mementem – připomínkou, ale i varováním před v prvé řadě mocenskými přístupy dané doby k památkám takového formátu.

Po šedesáti letech od likvidace špitálu by konečně záchrana této evropsky cenné kulturní památky měla mít naprostou důležitost, a to i z finančního hlediska. Středoevropský rozměr ale přesahuje i samotná pro-

blematika její obnovy. Závěrem vyvstává naléhavá a silně znějící výzva k technologickému a tvůrčímu propojení architektury s barokním výtvarným dílem pro jeho zachování a nadčasové vnímání, pro které ostatně byly vytvořeny.

Za cenné rady bych ráda poděkovala kolegům z NPÚ, ÚPS v Praze a PhDr. Vítu Honysovi z NPÚ, ÚOP v Ústí nad Labem.

Šárka KOUKALOVÁ

Zámek Veltrusy v letech 1948–1955 ve světle dochovaných dokumentů

Struktura fondu

Na státním zámku Veltrusy se zachoval fond dokumentů z období po roce 1945. Jedná se o konvolut náležející jak přímo správě zámku, tak i oblastnímu inspektorátu (viz dále), který zde sídlil. Obsahuje nejrozumnější materiály od tohoto data až po nejnovější dobu. V tomto článku se ale zaměříme na dokumenty z let 1948–1955, které nám umožňují poznat způsob fungování zámku po jeho přechodu do správy Národní kulturní komise (NKK). Jedná se o klíčové období v dějinách zámku, kdy se změnila jeho původně hospodářsko-obytná funkce na funkci výhradně kulturní a z objektu se stala v užším slova smyslu památka, přístupná pro veřejnost. Dokumenty ale dávají nahlédnout i do fungování nadřízené Národní kulturní komise.

Toto období v dějinách veltruského zámku nelze hodnotit jednoznačně kladně ani záporně. Proběhla řada oprav, které byly pro zpřístupnění a důstojnou prezentaci objektu návštěvníkům nezbytné, ačkoli ne vždy byly provedeny citlivě, prezentace objektu byla však poznamenána ideologickým tlakem komunistického režimu, který se projevil v první řadě při tvorbě prohlídkových textů. O tom všem nám dokumenty veltruského souboru podávají cenné svědectví.

V článku nepůjde o systematické zmapování dějin zámku v tomto období, spíše o přiblížení tehdejší každodennosti na základě dochovaných dokumentů. Přesto v některých ohledech dokumenty osvětlují i principy fungování NKK, které byly převzaty i do struktury Národního památkového ústavu a udržely se dodnes. Pro přehlednost byly poznatky vytěženy z dokumentů rozděleny do několika tematických okruhů.

Struktura a fungování NKK

Národní kulturní komise, která přebírala zestátněné objekty od Národního pozemkového fondu a starala se o jejich zpřístupnění a památkovou ochranu, sídlila v Praze nejprve ve Valdštejnském paláci, od roku 1949 v Soukenické ulici č. 7 (na Novém Městě). Používala jak hlavičkové papíry, tak i předtištěné dopisní

obálky. Obojí je ve veltruském fondu zachováno v řadě exemplářů.

V září 1948 spravovala NKK 48 hradů a zámků, mezi nimi i Veltrusy, což vyplývá z přehledu, zasílaného z ústředí na všechny objekty ve správě NKK. V tomto dokumentu ale ještě nejsou uvedeny hrady a zámky znárodněné po komunistickém převratu, které NKK převzala do správy později.

Důležitým mezičlánkem mezi ústředím NKK v Praze a jejími objekty byly tzv. oblastní inspektoráty v čele s oblastním inspektorem. Jejich výčet i památky jimi spravované uvádí přehled oblastních inspektorátů ze srpna 1950. Podle něj byly Veltrusy sídlem oblastního inspektorátu pro oblast „1a“, který zahrnoval devět hradů a zámků v okolí Prahy, mimo jiné i Karlštejn, ale třeba i poměrně vzdálený Vysoký Chlumec.

Oblastním inspektorem ve Veltrusích byl František Vrečko, který žil původně v Praze. Roku 1951 se ale přestěhoval na zámek do přiděleného bytu, který měl být podle pokynu NKK z ledna 1951 zároveň jeho kancelář. V roce 1953 mělo dojít za nejasných okolností k jeho odvolání, snad z důvodů politických. Nicméně odvolání, které mu bylo nakonec 28. 9. 1953 doručeno, bylo nejspíš posláno zrušeno, protože se jako oblastní inspektor objevuje i na pozdějších dokumentech, jako na potvrzení výpisu z účtu zámku z roku 1955. Ve fondu se zachovalo několik dopisů od správ podřízených zámků, z nichž vysvítá, že kasteláni odchodu inspektora Vrečka želeli. A že nešlo jen o zdvořilostní fráze, dokládá i dopis od kastelána hradu Českého Šternberka, Jiřího Sternberga, který je prodchnut úctou a vděčností a oceňuje korektní a taktický jednání F. Vrečka. Zřejmě se tedy jednalo o schopného a oblíbeného člověka.

Velmi zajímavý vhléd do rozdělení pravomocí mezi vlastní objekt, v tomto případě zámek Veltrusy, a oblastní inspektorát podávají účty zachované ve fondu zámku. Z veškerých dokumentů vysvítá, že kasteláni měli nepříliš významné postavení a hlavní osobou ve struktuře NKK byl právě oblastní inspektor. Právě on rozhodoval o většině záležitostech na jednotlivých objektech a disponoval penězi. Kasteláni plnili jeho příkazy a starali se o provoz objektu. Oblastní inspektor je podepsán také na většině účtů. Nepřekvapí proto, že razítko oblastního inspektorátu a podpis inspektora F. Vrečka nese také účet za uhlí ve výši 501,50 Kčs z roku 1952 – jednalo se vcelku o vysokou částku, navíc uhlí bylo tehdy strategickou surovinou. Nicméně účet z téhož roku, podle něhož byly zakoupeny „2 provázky“ v hodnotě 12 Kčs, nese razítko i podpis inspektora také. To dokládá, že pravomoci kastelánů a jejich možnost disponovat financemi se limitně blížily nule.

V tomto smyslu je dobrou ukázkou rozdělení pravomocí i přípis kastelána E. Kohlenbergera oblastnímu inspektorovi F. Vrečkovi ze září 1949 ohledně oprav střechy. K opravě střechy dal příkaz inspektor, kastelán obstaral materiál a jednal s firmami. Nakonec do-

■ Poznámky

¹⁰ Sokol (pozn. 3), s. 73.

poručil firmu pana Pospíšila z Veltrus; konečné rozhodnutí bylo ale na inspektorovi, který v tomto případě návrh kastelána schválil.

Oblastní inspektor spravoval i peněžní účet zámku Veltrusy (a dalších hradů a zámků, které měly zase jiné účty) u Okresní záložny hospodářské ve Velvarech, která měla pobočku v Kralupech nad Vltavou. Peníze byly vedeny jako „Provozní záloha – státní zámek“. Roku 1955 disponoval zámek v rámci měsíčního rozpočtu řádově tisíčovými částkami.

Pravomoci kastelánů ve struktuře NKK se zdají být velmi podobné pravomocem, které mají kasteláni v rámci současného NPÚ, byť ty jsou dnes přece jen o něco větší. Hlavní organizační jednotkou, zodpovědnou za provoz i ekonomické fungování objektů, je ale Územní památková správa, podobně jako kdysi Oblastní inspektorát (byť ÚPS zahrnuje výrazně větší území než někdejší inspektoráty).

Péče o budovy

Jak už bylo řečeno, v případě zámku Veltrusy přispělo zestátnění objektu k jeho záchraně. Namísto Chotků, potýkajících se s finančními problémy (vedoucími posléze k uvalení nucené správy na zámek ze strany protektorátních úřadů), získal zámek stát, který rozhodl o jeho zpřístupnění. K tomu ale bylo potřeba vykonat nutné opravy. O těch nám poskytují představu zejména zachované účty veltruského fondu. Přehled oprav ovšem není vyčerpávající, z účtů vybíráme pouze namátkou:

- léto 1949 – bílení fasády a montáž okapů;
- září 1949 – oprava střechy břidlicovými taškami, provedla pokrývačská firma Pospíšil z Veltrus;
- prosinec 1949 – opálení a nový nátěr části žaluzií, oken a dveří, provedla veltruská firma Oldřicha Švába;
- listopad 1952 – nátěr vrat, oken, okenic a plotu, provedla veltruská firma Jana Čápa.

Část účetních dokumentů vztahujících se k opravám zámku také jaksi mimochodem poskytuje vzhled do průběhu znárodnování soukromých podniků, respektive ukazuje, že ještě počátkem 50. let existovaly podniky soukromé, spíše samozřejmě na úrovni živností. V listopadu provedla natěračské práce na zámku firma „Jan Čáp Závod malířský a lakýrnický, Veltrusy 96“, o měsíc později dodal do oranžerie nábytek „Antonín Špičkan, výroba nábytku Veltrusy“. S podivem je, že ještě v červnu 1954 provedl malířské práce ve služebním bytě na zámku „Závod malířský a lakýrnický Oldřich Šváb Veltrusy“, který vystavil účet na svém hlavičkovém papíře.

Svozy

Ve Veltrusech ale nebyl uložen pouze inventář původního chotkovského zámku, areál byl určen jako svozové místo pro předměty z dalších objektů. Zachoval se pozdější soupis svozů, který uvádí svozová místa i datum svozu, případně doklad o svozu. Neuvádí

však počet předmětů, které jednotlivé svozy obsahovaly. Soupis musel být vyhotoven před rokem 1956, protože z tohoto roku k soupisu pochází prokazatelně mladší přejímací doklad. Ze soupisu vyplývá, že na Veltrusy byly převezeny předměty z 59 míst. Očekávali bychom, že budou pocházet z okolí zámku, není to ale úplně pravda. Blízké či relativně blízké objekty sice tvoří většinu, najdeme tu ale i svozy z Jindřichova Hradce, Teplic, Jílového u Děčína i svozy z pražských objektů (za všechny jmenujme Strahovský klášter či Valdštejnský palác). Část svozů tvořily i konfiskáty a pozůstatosti po různých osobách, mezi nimiž zaujme známý pražský podnikatel J. V. Rott. Svozy se na Veltrusy dostaly v letech 1946–1952, přičemž ty ze zámků se uskutečnily až na výjimky před rokem 1950, zatímco konfiskáty soukromým osobám spadají všechny do období po roce 1948 a zejména po roce 1950.

V rámci fondu je zcela tristní stav „dokladů“ k těmto svozům. Jedná se nejspíš o doklady přejímací. Jakýs taký doklad podle soupisu existoval asi u 1/5 svozů, zbytek jakékoliv doklady postrádal. Je otázkou, zda byla absence těchto materiálů podmíněna už průběhem „divokých“ svozů, což ovšem neodpovídá našim vědomostem o důkladné (v rámci možností) práci NKK, nebo zda byly doklady ztraceny v pozdějších letech. Naproti tomu jsou velmi svědomitě vedeny karty jednotlivých předmětů, jejichž složky se rovněž v zámeckém fondu zachovaly.

Návštěvnícký provoz

Slavnostní otevření veltruského zámku pro veřejnost proběhlo 25. 9. 1949 za účasti náměstka ministra školství a náměstka ministra financí (ačkoli ve skutečnosti se zde provázelo už o rok dříve).

Zpřístupnění objektů a návštěvníckému provozu věnovala NKK velkou péči, bylo to ostatně jedno z jejích hlavních poslání. Již 2. 8. 1949 rozeslala NKK na všechny objekty návrh návštěvního řádu parků a zahrad k připomínkám. Návštěvní řád hradů a zámků je ale ve veltruském fondu zachován překvapivě až z roku 1957.

V lednu 1950, tedy vlastně po první sezóně provozu nově otevřených hradů a zámků, vydala NKK pro naši památkovou péči klíčový oběžník č. 39, podle něž se „na ochranu parketových podlah“ mají návštěvníkům půjčovat plstěné bačkory. Ty obstarala NKK ústředně a správci objektů měli „urychleně“ sdělit, zda a v jakém množství přezůvky potřebují. Právě sem lze klást počátek tolik populárních „zámeckých papučí“, bez nichž si už několik generací nedokáže prohlídku památek představit.

Dne 10. 12. 1951 rozeslala NKK na zpřístupněné objekty oběžník se vzory hromadných vstupenek. Ve fondu zámku Veltrusy se zachoval jak oběžník, tak i vstupenky, které jsou zajímavé pro poznání dobových cenových relací. V rámci skupiny byla jednotná cena vstupu na hrad/zámek následující: dospělý 5 Kčs,

student či voják 2,50 Kčs, dítě 1,50 Kčs a členové školních výprav 1 Kčs.

Nedílnou součástí návštěvníckého provozu zámku byly i školní výpravy. Ty se hlásily předem, jako výprava „10. osmileté střední školy v Plzni“, která v květnu 1954 přijela na zámek autokarem.

V prosinci 1952 dodala firma Antonína Špičana z Veltrus do oranžerie („Oranžovny“) 7 stolních desek a 22,5 metru lavic. Zde bylo později zřízeno občerstvení pro návštěvníky.

O návštěvnosti zámku musela správa zámku zasílat pravidelná měsíční hlášení oblastnímu inspektorátu (v tomto případě tedy „přes chodbu“). Těch se ve veltruském fondu zachovala celá řada. Jen pro příklad, v červnu 1953 zámek navštívilo 1 236 osob. Měsíční hlášení se pak sestavovala do hlášení ročních, díky nimž víme, že roku 1954 navštívilo zámek 10 388 lidí a o rok později „pouze“ 7 152 lidí.

Návštěvníci si mohli zakoupit pohlednice zámku, které vydávalo nakladatelství Orbis. Dodejka na dva balíky pohlednic o celkové váze 12,5 kg se zachovala z roku 1953. Pohlednice ani brožury o zámku vydávané NKK se však ve fondu nezachovaly.

Zámek a kultura

V roce 1949 se konala na zámeckém nádvoří představení dvou Smetanových oper. Představení povolilo ústředí NKK – nejprve Dalibora, po něm 19. června Prodanou nevěstu. Organizoval je Místní národní výbor (MNV) Veltrusy, ale NKK na tuto aktivitu hleděla s nelibostí, protože prý operní představení brání zpřístupnění zámku. Druhé představení dovolila „výjimečně“ a pod podmínkou, že se toho roku už žádné další na nádvoří konat nebude; uvítala však návrh MNV, aby bylo v parku nalezeno místo pro pořádání podobných akcí (snad tady byl počátek cesty, která v zámeckém parku vyústila ve vybudování kontroverzního letního kina). NKK také stanovila, že za pronájem nádvoří má MNV zaplatit správě zámku 500 Kčs.

Pro nás je dnes téměř nepředstavitelné, že se část zámeckého mobiliáře půjčovala pro potřeby divadel. Konkrétně šlo o divadlo D 51 E. F. Buriana, které mělo podle dokumentu NKK zasláního 6. 3. 1952 správu zámku právě mobiliář zapůjčen. Vzhledem k tomu, že E. F. Burian měl s komunistickým režimem velmi dobré vztahy, šlo nejspíš o osobní „soudružskou“ domluvu. Tomu nasvědčuje i celkové vyznění příspěvu, kde se například píše, že mobiliář bude vrácen, až uvádění hry skončí, ovšem „dosud je v provozu“ – mobiliář byl tedy zapůjčen na dobu neurčitou. NKK neměla ani přehled, z kterých místností byl vzat (o tuto informaci žádala správu zámku), a na závěr jen lakonicky konstatovala: „Věc máme v patrnosti.“

Roku 1953 se v zámeckém parku natáčela exteriérová scéna filmu Císařův pekař, o dva roky později byly opět zapůjčeny některé části mobiliáře, tentokrát pro natáčení snímku Strakonický dudák.

Život na zámku

Kastelánem zámku byl Eustach Kohlenberger, který zde žil s manželkou Františkou. 17. 11. 1949 převzal od NKK služební pistoli ČZ ráže 6,35 mm s 20 náboji, kterou měl používat při ostraze objektu (patrně, jak vysvětluje z textu, zejména k vyvolání poplachu), o čemž podepsal doposud zachované prohlášení.

Podle přehledu dovolených pro rok 1950 měl zámek Veltrusy 8 zaměstnanců, nepočítaje oblastní inspektorát. Čerpání dovolené měl na starosti oblastní inspektor.

V areálu zámku bydleli kromě kastelána oblastní inspektor František Vrečko a Václav Werner s manželkou Marií. Veškeré změny v bydlení, přechodné pobyty či návštěvy musely být zaneseny v domovní knize, která se pro počátek 50. let ve fondu dochovala a poskytuje tak jedinečný přehled o pohybu osob na zámku. Díky ní víme, že jak Kohlenbergerovy, tak Vrečkovy navštěvovaly jejich dospělé děti, i to, že kastelán Kohlenberger zemřel po delší nemoci v listopadu 1955 ve věku 63 let.

Velkou zátěží pro život zámku byl byrokratický moloch, v němž se pozvolna měnil celý stát pod nadvládou komunistické strany. Tento jev se nevyhnul ani NKK. Až humornou ukázkou je odpověď NKK na žádost zámku Veltrusy ze 4. 11. 1951 o štítky ke klíčům. Odpověď došla během ani ne 14 dnů, ale se stále typičtějším frází, že štítky „nejdou na skladě“.

Ideologická zátěž

Protože zpřístupnění hradů a zámků spadá do přelomu 40. a 50. let, do nejtvrďší éry komunistické diktatury, promítlo se to i na fungování těchto objektů. Mezi dokumenty zachovanými ve Veltrusích je krátký nedatovaný přípis NKK, který nařizuje, aby správa objektu zaslala na ústředí informaci, zda jsou v kanceláři umístěny portréty Gottwalda, Stalina, Zápotockého (což dataci posouvá k roku 1953) nebo „jiného představitele našeho státu“. Toto nařízení tvoří protějšek portrétů, které se skutečně na veltruském zámku dochovaly. Jedná se o tři velkoformátové fotografie, očividně ze stejné série, které v nadživotní velikosti zobrazují podobu Stalina, Gottwalda a ministra školství Z. Nejedlého.

Ideologického zabarvení nemohly být ušetřeny ani prohlídkové trasy hradů a zámků. Představitelé režimu považovali za nezbytné, když už sídla někdejší šlechty otevřeli lidem, aby návštěvníci „správně“ pochopili dobové souvislosti. Proto měli být průvodci podle směrnice o *Základním politickém školení průvodců* řádně politicky vyškoleni v duchu komunistické ideologie v „lidových osvětových školách“. Školení mělo probíhat na jaře (politická část) a na podzim (odborná část) roku 1950 a měly je na starosti krajské národní výbory. Je příznačné, že před nadcházející sezónou se považovalo za nutné vyškolit průvodce spíše ideologicky než odborně. V seznámech doporučené literatury k tomuto školení najdeme sice jen nemnoho odborných

(byť ideově zatížených) knih, zato tu nechybí díla autorů jako B. Engels, K. Gottwald, J. V. Stalin nebo prominentní komunistický estetik L. Štoll.

V červenci roku 1951 potom NKK rozesílala na své objekty text oficiální předmluvy, kterou se měli průvodci naučit zpměti a začínat jí každou prohlídku. V listopadu bylo toto nařízení zmíněno s tím, že postačí, když zazní jen část této předmluvy či bude alespoň výklad veden v jejích intencích. Předmluva tak nadále určovala ideové vyznění prohlídek. A co v ní vlastně bylo řečeno? Postačí uvést pár formulací: „příživnická kasta bývalá šlechta“ (sic!), „hrdiny se u nás stávají budovatelé socialismu“, „tyto klenotnice architektury, sochařství a malířství (...) byly pořízeny (...) za nepopsatelného utrpení a strádání našich předků“, „naše lidové demokratické zřízení zamezilo vykořisťování“ atd.

Nicméně ani povinným školením, ani předepsanou předmluvou se nedařilo průvodce beze zbytku ideologicky podchytit. Na podzim roku 1951 došlo v rámci NKK k drobné aféře, vyvolané sarkastickým článkem v humoristickém časopise Dikobraz z 23. října téhož roku. Článek „Na zámku straší“, napsaný Václavem Lacinou, popisoval prohlídku nejmenovaného zámku, při níž průvodce, někdejší zaměstnanec pana knížete, vysvětluje návštěvníkům, že za někdejšího panstva se tu žilo jako v pohádce – což ostře kontrastuje se současným stavem objektu. Článek ovšem nebyl vymyšlený, zakládal se na konkrétních zkušenostech autora. NKK jako instituce zodpovědná za prezentaci zpřístupněných památek na tuto kritiku reagovala zvláštním přípisem ze 16. listopadu 1951, který byl rozeslán na všechny objekty a který nabádal jejich správce, aby dbali na řádný a ideově správný výklad v intencích nedávno rozesílané předmluvy. Součástí přípisu byl i výtisk Dikobrazu s inkriminovaným článkem, který se mezi dokumenty rovněž zachoval.

Doklady starších dob

Z doby chotkovského panství či dokonce z nucené nacistické správy se ve fondu nezachovalo nic. Objevují se pouze hlavičkové papíry, na nichž jsou napsány novější dokumenty. Běžně se psalo na papíry s hlavičkou „Herrschaft Weltrus“, obvykle (ale ne vždy) začerněnou tuší. Dochoval se ale přípis ještě z roku 1959, psaný na rubu hlavičkového papíru nacistické Reichsarbeitsdienst – Říšské pracovní služby, který na zámku zbyl pravděpodobně z doby, kdy zde byla umístěna děvčata z této německé organizace. Skutečnost, že se tyto ideologicky naprosto nevyhovující listy stále používaly, nepřímo nasvědčuje, že ne vždy byl v kanceláři státního zámku dostatek psacího papíru. Lze za tím tušit byrokratické obtíže centrálního hospodaření, známé i z pozdějších let socialismu.

Zajímavostí, kterou nelze zcela vřadit do předchozích kapitol, je skutečnost, že i znárodněnému zámku nadále patřil patronát ke kostelům veltruského panství. S tím byly svázány i jisté finanční povinnosti. Z to-

ho důvodu NKK v lednu 1950 navrhla tyto záležitosti postoupit Úřadu pro věci církevní. Protože se jedná o jediný dokument ohledně této věci, zdá se, že k tomuto postoupení skutečně došlo a NKK se otázkou patronátu již dále nezabývala.

Závěr

Fond, který se zachoval na zámku Veltrusy, vrhá velmi zajímavé světlo na počátky fungování památkové správy. Dává nahlédnout do každodenního života na zámku včetně jeho těžkostí a počátečních nesnází. Je to o to cennější, že historie mnoha hradů a zámků končí v představách lidí, ale i ve výkladu průvodců jejich zestátněním. Na Veltrusech jsme se pokusili tuto mezeru zaplnit a dokumenty fondu byly proto využity při tvorbě expozice, která se věnuje právě období, kdy byl zámek ve správě NKK.

Jakub JUKL

Seznam světového dědictví v ohrožení

– nedostatečně známý nástroj péče o věrohodnost Seznamu světového dědictví

K teoretickým úvahám o směřování oboru památkové péče v České republice může být zajímavý exkurz do některých trendů v otázkách světového dědictví. Oproti širšímu společenskému zájmu o další nominace a rozšiřování Seznamu světového dědictví jsou méně reflektovány situace, kdy jsou v některých případech ohroženy hodnoty, pro které byly památky na Seznam světového dědictví zapsány.

Není cílem tohoto článku vysvětlovat principy zápisu lokality na Seznam světového dědictví, neboť se mu průběžně věnuje velká pozornost jak publicistická, tak odborná, včetně našeho časopisu. Připomeňme však alespoň základní princip, že světové dědictví si ce leží na území konkrétního státu, ale jeho hodnoty byly v mezinárodním expertním hodnocení potvrzeny jako hodnoty celosvětové a za jejich budoucnost proto spolu s dotčeným státem chtějí nést spoluodpovědnost i ostatní signatářské státy Úmluvy o ochraně světového dědictví. Mezinárodní spoluodpovědnost nelze realizovat prakticky jinak než na základě příslušných konkrétních Rozhodnutí mezivládního Výboru světového dědictví (dále také jen „Výbor“).

České republiky se dosud netýkalo žádné rozhodnutí, které by některý z našich statků¹ světového dědic-

■ Poznámky

1 Pro jednotlivé položky na Seznamu světového dědictví se v České republice používá pojem „statek“, jako obecný pojem na základě překladu pojmu „property“. V neformálním žargonu jsou statky světového dědictví běžně nazývány